

Petr Macháček

Mimořádný výskyt bahňáků na Nesytu v roce 2004

Národní přírodní rezervace Lednické rybníky, vyhlášená v roce 1953 na rozloze 552,5 ha, je jednou z našich nejvýznamnějších ornitologických lokalit. Nachází se uprostřed Lednicko-valtického areálu a tvoří ji největší moravský rybník Nesyt (315 ha) spolu s rybníky Hlohovecký, Prostřední, Mlýnský a Zámecký. Soustava Lednických rybníků je chráněna též jako ptačí oblast a jako mokřad mezinárodního významu.

Na rybnících hnízdí početné ptačí populace, především však prosluly jako odpočinková zastávka na tazích ptáků. Proto i hospodaření na nich se podřizuje zájmům ochrany životního prostředí ptáků. Jedním z těchto opatření je tzv. částečné letnění rybníků – hladina vody je spuštěna tak, že rákosiny zůstanou na suchu a je obnažena i část volného dna. To má umožnit průtah a hnízdění bahňáků a současně i případnou regeneraci pobřežních porostů. Na březích vyrostou tzv. vegetace obnaženého dna, ve které se objevují i některé velmi vzácné rostliny. Tuto vegetaci využívají k pastvě rodiny kachen a především hus. Na mělčinách pak s oblibou odpočívají husy, kachny i další druhy vodních ptáků. Každoročně se má letnit jeden rybník ze soustavy, tedy každý rybník by měl být spuštěn po třech letech plného stavu – za předpokladu, že vody je dostatek.

V roce 2004 byl částečně letněn Nesyt. Bahňáci zde využívali obnažené břehy v plné míře od jara do podzimu. Tento rok byl zřejmě velice vhodný pro průtah, neboť takové množství bahňáků jsem na Lednických rybnících ještě nepozoroval, přičemž ptáky na rybnících sleduji již od roku 1973.



Rybník Nesyt (foto autor)



Tenkozobec opačný (foto autor)

Všechna pozorování bahňáků jsou zaznamenána v příložené tabulce. Je zde uveden počet kontrol, při kterých byl druh pozorován, a frekvence jeho výskytu – tj. podíl těchto pozorování a všech kontrol. V letech 1973 až 2003 bylo uskutečněno 826 kontrol a v roce 2004 bylo provedeno 56 kontrol. Dále je uveden celkový počet pozorovaných jedinců a průměrný počet jedinců připadajících na jedno pozorování (tedy podíl počtu jedinců a počtu pozorování). Údaje z roku 2004 se týkají pouze Nesytu, kdežto údaje z let 1973 až 2003 jsou součtem sledovaných jedinců na rybnících Nesyt, Hlohovecký, Prostřední a Mlýnský.

V roce 2004 je patrně mnohonásobné zvýšení výskytu ústřičníka, pisily, tenkozobce, kulíka písečného, jespáka rezavého, jespáka šedého, jespáčka, slučky, bekasiny větší, břehouše rudého, vodouše štíhlého, kameňáčka a lyskonoha. Téměř všechny uvedené druhy však patří k vzácným či ojedinělým migrantům.

Výrazně vyšší počet jedinců na jednu kontrolu, mimo ojediněle se vyskytujících druhů, byl zaznamenán u kulíka říčního, vodouše bahenního a písíka. Naopak nižší počet jedinců na jednu kontrolu byl sledován u kulíka bledého, břehouše černoocasého, vodouše tmavého a vodouše rudonohého, jespáka bojovného, malého, křivozobého i jespáka obecného (zde je však tento údaj silně ovlivněn výjimečným průtahem jespáka malého, křivozobého a obecného v roce 1996).

U některých druhů ptáků je tento údaj (počet jedinců připadajících průměrně na jednu kontrolu) ovlivněn celkovým poklesem průtahů (viz komentář u jednotlivých druhů), výsledný počet je ovšem ovlivněn také skutečností, že v roce 2004 byli do výpočtů zahrnuti jen bahňáci vyskytující se na Nesytu. Např. u vodouše tmavého jsem pozoroval na Nesytu průměrně 5,9 exempláře na jednu kontrolu, pokud bych však započítal i ostatní rybníky, průměr by činil 9,2 exempláře.

Výskyt bahňáků na Lednických rybnících

	počet pozorování (2004)	frekvence výskytu (2004)	počet pozorování (1973–2003)	frekvence výskytu (1973–2003)	počet exemplářů (2004)	počet exemplářů připadajících na jednu kontrolu (2004)	počet exemplářů (1973–2003)	počet exemplářů připadajících na jednu kontrolu (1973–2003)
ústřičník	3	0,054	4	0,005	3	1,0	13	3,2
pisila	1	0,018	1	0,001	1	1,0	3	3,0
tenkozobec	3	0,054	11	0,013	6	2,0	15	1,4
kulík ř.	29	0,518	234	0,283	214	7,4	989	4,2
kulík p.	10	0,179	50	0,060	29	2,9	167	3,3
kulík bledý	5	0,089	65	0,079	8	1,6	231	3,5
čejka	25	0,446	545	0,660	2346	93,8	69884	128,2
jespák rezavý	1	0,018	6	0,007	1	1,0	12	2,0
j. písečný	2	0,036	11	0,013	5	2,5	14	1,3
j. malý	9	0,161	92	0,111	38	4,2	1349	14,7
j. šedý	5	0,089	14	0,017	22	4,4	65	4,6
j. křivozobý	5	0,089	38	0,046	11	2,2	262	6,9
j. obecný	16	0,286	197	0,238	189	11,8	4364	22,1
jespáček	2	0,036	1	0,001	4	2,0	1	1,0
j. bojovný	21	0,375	314	0,380	244	11,6	10766	34,3
slučka	2	0,036	1	0,001	5	2,5	2	2,0
bekasina o.	23	0,411	142	0,172	210	9,1	1027	7,2
bekasina v.	2	0,036	1	0,001	4	2,0	2	2,0
břehouš č.	10	0,179	141	0,171	31	3,1	1657	11,7
břehouš r.	1	0,018	8	0,010	1	1,0	9	1,1
koliha v.	12	0,214	23	0,029	29	2,4	32	1,4
vodouš tmavý	12	0,214	299	0,362	71	5,9	3317	11,1
v. rudonohý	16	0,286	130	0,157	40	2,5	568	4,4
v. štíhlý	1	0,018	2	0,002	1	1,0	2	1,0
v. šedý	16	0,286	182	0,220	71	4,4	847	4,6
v. kropenatý	11	0,196	91	0,110	20	1,8	184	2,0
v. bahenní	31	0,554	277	0,335	825	26,6	3133	11,3
pisík	20	0,357	253	0,306	199	9,9	1117	4,4
kameňáček	1	0,018	5	0,006	1	1,0	6	1,2
lyskonoh	3	0,054	8	0,010	5	1,7	8	1,0

Komentář k tabulce:

V následujícím textu je uveden celý název druhu (včetně odborného) a stručná charakteristika jeho výskytu na Lednických rybnících. Ptáci jsou řazeni dle zoologického systému použitého v publikaci Hudec, K. – Chytil, J. – Štastný, K. – Bejček, V., 1995: Ptáci České republiky. Sylvia 31: 97–149.



Kulík říční (foto autor)

ústřičník velký (*Haematopus ostralegus*):

velice vzácný host, zcela výjimečně pozorování 9 jedinců zaznamenáno 19. 7. 1981

pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*):

výjimečný zatoulanec

tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*):

velice vzácný host

kulík říční (*Charadrius dubius*):

na obnažených březích běžně hnízdící druh, oproti jiným letům však v roce 2004 zaznamenán výrazně vyšší tah

kulík písečný (*Charadrius hiaticula*):

nepoččetně protahuje, v roce 2004 patrný zvýšený výskyt

kulík bledý (*Pluvialis squatarola*):

ojediněle na jarním tahu, téměř pravidelně na podzimním tahu



Čejka chocholatá (foto autor)

čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*):

v několika párech hnízdí na poli u Nesytu i na dnech letněných rybníků, početně protahuje - zvláště na podzim může být na dnech vypuštěných rybníků i mnoho set jedinců

jespák rezavý (*Calidris canutus*):

velice vzácný host

jespák písečný (*Calidris alba*):

velice vzácný host

jespák malý (*Calidris minuta*):

nepravidelně na jarním tahu, na podzimním tahu téměř pravidelně; současně pozorováno 1-35 jedinců, v roce 1996 výjimečně až 300 jedinců

jespák šedý (*Calidris temminckii*):

vzácný host, silně převažují pozorování z jarního tahu

jespák křivozobý (*Calidris feruginea*):

nepravidelně na podzimním tahu, ojediněle na jarním tahu; zpravidla pozorován jeden až několik jedinců, v roce 1996 výjimečně až 56 jedinců

jespák obecný (*Calidris alpina*):

ojediněle na jarním tahu, pravidelně na podzimním tahu; až několik desítek jedinců, v roce 1996 výjimečně až 380 jedinců

jespáček ploskozobý (*Limicola falcinellus*):

velice vzácný host

jespák bojovný (*Philomachus pugnax*):

pravidelně protahuje; dříve na jarním tahu až několik set (max. 540 ex.), od devadesátých let uplynulého století nejvýše několik desítek jedinců



Lyskonoh úzkozobý (foto autor)

slučka malá (*Lymnocyptes minimus*):

protahuje velice skrytě, proto uchází pozornosti; rybníkům se spíše vyhýbá, dává přednost malým mokřinám

bekasina otavní (*Gallinago gallinago*):

pravidelně protahuje, hojněji na podzim

bekasina větší (*Gallinago media*):

velice vzácně protahuje a zřejmě i uniká pozornosti

břehouš černoocasý (*Limosa limosa*):

v sedmdesátých letech minulého století na rybnících na jaře ve značných počtech (až 80 ex.), v osmdesátých letech vymizel, nadále ojedinělá pozorování (v letech 1990 až 2003 pozorován třicetkrát, celkem 43 ex.)

břehouš rudý (*Limosa lapponica*):

velice vzácný host

koliha velká (*Numenius arquata*):

poměrně vzácný host

vodouš tmavý (*Tringa erythropus*):

pravidelně protahuje, výrazně převažuje na podzim; v sedmdesátých letech minulého století bývala běžná poměrně početná hejna (max. 89 ex. zaznamenáno 12. 9. 1976), později pouze výjimečně pozorováno více jak 30 jedinců

vodouš rudonohý (*Tringa totanus*):

výjimečně hnízdí, pravidelně v malém počtu na jaře protahuje

vodouš štíhlý (*Tringa stagnatilis*):

výjimečný zatoulanec

vodouš šedý (*Tringa nebularia*):

pravidelně protahuje, výrazně převažuje na podzim

vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*):

jednotlivě, avšak téměř pravidelně protahuje

vodouš bahenní (*Tringa glareola*):

hojně a pravidelně protahuje na jaře i na podzim; běžná jsou hejna více desítek jedinců

pisík obecný (*Actitis hypoleucos*):

hojně a pravidelně protahuje na jaře i na podzim

kamenáček pestrý (*Arenaria interpres*):

velice vzácný host

lyskonoh úzkozobý (*Phalaropus lobatus*):

vzácný host



Pisila čáponohá (foto autor)